4-1201-2401/1249-сонли иш

АЖРИМ

(Даъво аризани кўрмасдан қолдириш тўгрисида)

Гулистон шахри

2024 йил 29 апрель

Гулистон туманлараро иқтисодий судининг судьяси Б.Махмудов раислигида, судья ёрдамчиси Ж.Эгамованинг суд мажлиси котиблигида, даъвогар вакили О.Давлатов (2024 йил 16 апрелдаги 08-26/662-сонли ишончнома асосида), жавобгар вакили К.Салимов (ишончномасиз) иштирокида, Давлат активларини бошқариш агентлиги Сирдарё вилояти ҳудудий бошқармасининг "Humo-El Qurilish Gold" масъулияти чекланган жамиятига нисбатан тарафлар ўртасида тузилган 2023 йил 1 февралдаги KSZ-53-юр олдисотди шартномани бекор қилиш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган иқтисодий ишни ўз биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

Давлат активларини бошқариш агентлиги Сирдарё вилояти худудий бошқармаси (кейинги ўринларда — даъвогар) Гулистон туманлараро иқтисодий судига даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар "Humo-El Qurilish Gold" масъулияти чекланган жамияти (кейинги ўринларда — даъвогар)га нисбатан тарафлар ўртасида тузилган 2023 йил 1 февралдаги KSZ-53-юр олди-сотди шартномани бекор қилишни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво талабларини кувватлаб, жавобгарга шартномани бекор қилиш ҳақида таклиф ҳати юборганлиги, бугунги кунда жавобгар томонидан қарздорлик тўлиқ бартараф этилганлигини баён қилиб, қонуний қарор қабул қилишни сўради.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили даъво аризага эътироз билдириб, шартнома бўйича қарздорлик тўлиқ бартараф этилганлигини маълум қилиб, қонуний ёрдам беришни сўради.

Суд, ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд ва суд муҳокамаси жараёнида тақдим этилган ҳужжатларни ўрганиб чиқиб, қуйидагиларга асосан даъвогарнинг даъво аризасини кўрмасдан қолдиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси (кейинги ўринларда — ИПК) 13-моддаси биринчи қисмига асосан суд ишларни Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунлари, бошқа қонунчилик хужжатлари, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари асосида ҳал қилади.

ИПКнинг 107-моддаси 5-бандига асосан даъвогар низони судгача ҳал ҳилиш (талабнома юбориш) тартибига риоя этмаган бўлса, башарти бу шу тоифадаги низолар учун қонунда ёки тарафлар шартномасида назарда тутилган бўлса, суд даъво аризасини кўрмасдан қолдиради.

Бу ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2009 йил 18 декабрдаги "Хўжалик шартномаларини тузиш, ўзгартириш ва бекор қилишни тартибга солувчи фуқаролик қонун ҳужжатлари нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида"ги 203-сон қарорининг 19-бандида ИПК 148-моддасининг иккинчи қисмига мувофик, агар қонунда айрим тоифадаги низолар учун уларни судгача ҳал қилиш тартиби белгиланган ёхуд бу

тартиб шартномада назарда тутилган бўлса, низо мазкур тартибга риоя этилганидан сўнггина судга кўриб чикиш учун топширилиши мумкин. Шу сабабли бундай тоифадаги низони судгача ҳал қилиш тартибига риоя этилмаганлиги ИПК 107-моддасининг 5-бандига мувофик даъвони кўрмасдан қолдириш учун асос ҳисобланиши тўғрисида тушунтириш берилган.

Иш хужжатларидан аникланишича, тарафлар ўртасида 2023 йил 1 февралдаги KSZ-53-юр сонли олди-сотди шартнома тузилиб, унга кўра, Сирдарё вилояти Мирзаобод тумани Навруз махалласи худудида жойлашган 0,1359 га ер участкасида курилиш саноати корхоналари фаолиятини йўлга кўйиш максадида ижара хукуки билан ўн икки ой давомида шартномавий тўлов графиги бўйича бўлиб-бўлиб тўлаш шарти билан жами 13 148 322 сўмга сотилган.

Жавобгар томонидан тўловларни амалга оширишда шартномавий графиклар муддатини кечиктириб тўлангани учун, даъвогар Гулистон туманлараро иктисодий судига даъво ариза билан мурожаат килиб, жавобгар хисобидан 5 677 684,50 сўм асосий карз ва 2 320 280,40 сўм пеня ундиришни сўраган.

Гулистон туманлараро иқтисодий судининг 2023 йил 20 ноябрдаги ҳал қилув қарори билан даъвогарнинг даъво аризаси қисман қаноатлантирилиб, жавобгар ҳисобидан даъвогар фойдасига 5 677 684,50 сўм асосий қарз, 500 000 сўм пеня ва олдиндан тўланган 33 000 сўм почта харажатлари ундириш белгиланган.

Бироқ, қарздорликни ундириш ҳақида суд қарори қабул қилинган бўлсада, жавобгар томонидан шартномавий графиклар муддатига амал қилмасдан, ўтган давр мобайнида тўловлар амалга оширилмаган.

Шу сабабли, даъвогар судга тарафлар ўртасида тузилган шартномани бекор қилиш юзасидан даъво ариза билан мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (кейинги ўринларда - ФК) нинг 384-моддасига кўра, шартнома қандай шаклда тузилган бўлса, уни ўзгартириш ёки бекор қилиш тўғрисидаги келишув ҳам шундай шаклда тузилади, башарти қонунчиликдан, шартнома ёки иш муомаласи одатларидан бошқача тартиб келиб чиқмаса. Бир тараф шартномани ўзгартириш ёки бекор қилиш ҳақидаги таклифга иккинчи тарафдан рад жавоби олганидан кейингина ёки таклифда кўрсатилган ёхуд қонунда ёинки шартномада белгиланган муддатда, бундай муддат бўлмаганида эса - ўттиз кунлик муддатда жавоб олмаганидан кейин, шартномани ўзгартириш ёки бекор қилиш ҳақидаги талабни судга такдим этиши мумкин.

Тарафлар ўртасида тузилган юқорида қайд этилган шартномаларда шартномаларни бекор қилиш тартиби ҳақида шарт(келишув, тартиб)лар мавжуд эмас.

Бундан кўринадики, тарафлар шартномаларни ФКнинг 384-моддасида назарда тутилган талабларга риоя қилган ҳолда бекор қилиш масаласини ҳал этиши лозим эди.

Аникланишича, даъвогар томонидан жавобгарга юборилган 2024 йил 6 мартдаги 08-26/473-сонли олди-сотди шартномани бекор килиш тўгрисидаги таклиф хати илова килиниб, почта алока бўлими квитанциясида ушбу таклиф хати жавобгарга 2024 йил 6 март куни юборилган.

Бироқ, даъвогарнинг даъво аризаси эса 2024 йил 12 март санаси билан имзоланган бўлиб, ушбу даъво аризаси судга 2024 йил 25 март куни кирим бўлган.

Шунингдек, мазкур таклиф хатида даъвогар томонидан тарафлар ўртасида тузилган шартномани бекор қилиш юзасидан аниқ таклиф билдирилмаган, аксинча унда вужудга келган қарздорликни 5 кун муддат ичида тўлаб бериш ҳақида огоҳлантириш берилган бўлиб, акс ҳолда мазкур қарздорликни суд орқали ундириш ёки олди-сотди шартномасини бекор қилиш юзасидан судга даъво аризаси киритилиши маълум қилинган.

Мазкур ҳолатда, даъвогар шартномаларни бекор қилиш учун ФК 384-моддасида назарда тутилган тартиб ва муддатларга риоя қилмаган.

Шу боис суд, даъвогар ФК 384-моддасида белгиланган тартиб ва муддатларга риоя қилмаганлиги, шунингдек жавобгарга юборилган таклиф хатида шартномани бекор қилиш аниқ таклиф билдирилмаганлигини инобатга олиб, даъвогар томонидан низони судгача ҳал қилиш тартибига риоя этилмаган деб ҳисоблаб, даъво аризасини кўрмасдан қолдиришни лозим топади.

ИПКнинг 118-моддаси биринчи қисмига асосан суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Бирок, Ўзбекистон Республикасининг "Давлат божи тўгрисида" ги Қонуни 9-моддаси биринчи қисмининг 10-бандида Ўзбекистон Республикаси Давлат активларини бошқариш агентлиги ва унинг худудий органлари, Ўзбекистон Республикаси Давлат активларини бошқариш агентлиги хузуридаги Бўш турган объектлардан самарали фойдаланишни ташкил этиш маркази ҳамда унинг ҳудудий органлари — ўз зиммасига юклатилган ваколатларига мувофик судларга кўриб чиқиш учун киритиладиган даъволар ва аризалар бўйича давлат божи тўловидан озод этилганлиги сабабли, суд давлат божини ундирувсиз қолдириб, олдиндан тўланган 34 000 сўм почта харажатларини даъвогар зиммасида қолдиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 107, 108, 109, 157, 195-моддаларини қўллаб, суд

ажрим килди:

Давлат активларини бошқариш агентлиги Сирдарё вилояти худудий бошқармасининг даъво аризаси кўрмасдан қолдирилсин.

Давлат божи ундирувсиз қолдирилсин.

Олдиндан тўланган 34 000 сўм почта харажатлари Давлат активларини бошқариш агентлиги Сирдарё вилояти худудий бошқармаси зиммасида қолдирилсин.

Ажрим қабул қилингандан кейин бир ойлик муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Ажрим устидан бир судининг иктисодий ишла шикоят килиш (протест кел

Раислик қилувчи, с

шу суд орқали Сирдарё вилоят ҳайъатига апелляция тартибида

Б.Махмудов